

חלום אורבני

פרטי המיצב
האקלקטי "עירוח"
בבית ליבלינג
בתל אביב אולי
אינם מסעירים,
אבל המכלול שלהם
רגע מסחרר של
שטוש גבולות

התערוכה "עירוח", פרי יצירתן של ענת ליטוין וסלי קריסטל, היא הראשונה במסגרת תוכנית שהות אמן של בית ליבלינג. היא מאכלסת דירה בקומה ב' בבניין, כחלק מפרויקט רחב שתופס דירה נוספת באותה קומה, וגם את קומה ג', את הגג, וגרם מדרגות מתכת שמוביל חזרה לקומת הקרקע (החלק האהוב עלי) - "רה פאבליק" שמו. רובו ניצב על הגבול שבין אמנות לפורנוצייה ומתמקד בשאלות היסטוריות, אדריכליות, עיצוביות ואורבניות. "עירוח" עוסק בשאלות אלו גם הוא, אבל שפתו אמנותית במובהק.

הפרויקט ככלל והתערוכה בפרט מציעים שפע סופר נדיב של מידע ושל חוויה שאם לא מתכננים מראש להקדיש לו יום שלם לפחות (!) הוא יוצר עומס מסחרר. לפיכך גם ברמה הקונקרטית-פרוזאית, השעתיים מינוס שבמהלכן סירת בניין (נאלצתי לעזוב ולחוש לצפות באנגליה-קרוואטיה) רחוקות מלהספיק כדי לספוג את הפרויקט במלואו (אני מתכוון לחזור וגם לבלות בבית הקפה הנעים בקומת הקרקע, שרוב אוכלוסייתו לקוחותיו מלניאלית - אמנים/מעצבות/סטודנטים מסוגננים, כאילו תנאי כניסה הוא להתלבש כתלמידים בבית הספר באוהאוס של הר גרופיוס). אווירה אליטיסטית? ללא ספק - אבל להתרשמותי השטחית, כוונתה היא גם אינן קלוסיבית, כלומר לא מיועדת לגזע אחד או עדה אחת, וגם אידיאליסטית, כלומר משמשת כשמורת טבע של ידע אורבני מקודש ונעלה אל מול מגמת הטרנספר המחליאה של כל מי שלא עשיר אל מחוץ לעיר. את המתח שמתקיים כתוצאה מכך שעיריית תל אביב תומכת בדבר והיפוכו יש לפרק, ברור לכם לטובת איזה צד.

בית ליבלינג, שנבנה ב-1936 בעבור הזוג טוני ומקס ליבלינג על ידי האדריכל דב כרמי והמהנדס צבי ברק, נפתח למעשה רשמית כ"מרכז העיר הלבנה" בספטמבר 2019 אחרי ששהה שנים רבות במצב לימבו, והרעב הגדול של המקום ליצור, לחלוק ידע ולאפשר לאחרים לעשות זאת במסגרתו רק הוכפל ושולש כשאחרי חצי שנה של פעילות הגיעה המגיפה (העיסוק של "רה פאבליק" בכללותו בקורונה, במה שהיא שינתה בחוויה האורבנית ובמה שראוי שישתנה בעקבותיה, קדחתני, עמוס, אינטנסיבי ואובססיבי ברמה של טקס גירוש שדים). המטרה המוצהרת של "עירוח" עצמה היא לגשר בין דירת הרוידנסי של כאן ועכשיו ובין דירת מגורים בשנות ה-30 של המאה שעברה, ולבחון את היחסים בין המרחב הפרטי למרחב הציבורי. זה נשמע כמו משהו שכבר נעשה לעיפה והתקיים בעיר בצורות שונות ובתקופות שונות (כיום בעיקר ב"קומה שלי" שית משמאל, הדירה-גלריה של מיטל אבירם). אבל "עירוח" הופך את

שהדוגמה המופשטת שעליו עשויה ממזרני יוגה. המממ. בינתיים נשמע קצת משעמם, נכון? המיצב הסוריאליסטי ביותר ממוקם בחדר האמבטיה. בתוך האמבט נערמות שקיות מלאות מים, חלקן גולשות אל השוליים ואל הרצפה. במקום המראה שמעל הכיור יש מסך שמקרין עבודת וידיאו שבה דמות נשית יושבת בתוך אמבט השקיות, מושיטה יד ומקבלת שקיות נוספות ובסוף יד גברית אוחת בה בחום. למיצב הזה מגיעים אחרי שכ-

אותו רגע של שטוש גבולות, להנכיח רגע שלכאורה לא קיים כמו זה שבין ערות לחלום, הרי זו הצלחה מסחררת תרתי-משמע. אין ספק שהנוכחות הכריזמטית של בית ליבלינג עצמו ושל מראה ועיצוב הדירות שבתוכו תרמה לכך עוד לפני שליטוין וקריסטל ביצעו אקט אחד של התערבות, אבל בה במידה אין ספק שהשתיים השכילו לעבוד עם תודעתו הדוממת. אך מלאת חיים של הבית ולא נגדו. זה דורש רגישות וקשב ויש להן אותם. עכשיו רק צריך להחליט על מה לספר

מתוך התערוכה: ענת ליטוין וסלי קריסטל, "מיטת שדה", 2021. הפתעה בכל פינה צילום: יעל שמידט

בר מבינים שכל פינה בבית עשויה להצפין ולהכמין בקרבה התערבות אמנותית שמערערת בצורה נעימה. המעבר מחדר לחדר וגילוי ההפתעות שטמנו ליטוין וקריסטל מציית לדוקטרינת הלונה פארק שאני מקדם, אם כי כעת נוצר צורך להדגיש - על רקע ראיון שהתפרסם ב"הארץ" החודש על תערוכות הצחוקים והכייפים של שי בייטל, המנהל האמנותי של מוזיאון MAM בשנגחאי - שלא מדובר ב"אטרקציות" המולבשות על האמנות עצמה. זה חייב לנבוע מהעבודות ויש טווח ענק של עבודות שמאפשר אפקט כזה, וכך גם טווח ענק של יחס בין עבודות לחלל שבו הן מוצבות. החוויה שכנו ליטוין וקריסטל לונה פארקית ברמת השיטוש וההפתעות, ובטוויית יחס פסיכדלי

לכם כי יש המון דברים, שמה ששולט בהם הוא הצורך לשמור על איזון עדין מאוד: ליצור התערבות ויזיבילית, לעיתים אף סוריאליסטית, במראה ובתכולת הדירה, אבל לא לנקר עיניים עם אף מוצג אינדיווידואלי שיפר את התחושה המענגת שאנחנו חולמים על דירה מ-1936, אז המוכר שבה וזולג בנחת אל המוזר והמפתיע אבל לא בערצמה שתגיע אל האלביתי ובכך תבטל לחלוטין את היבט האירוח. יש המון מוצגים קטנים שמתפרצים ממטען היסטורי, עיצובי, אסתטי. מדוגמת האריח הרקומה שבהולדהו-כה-מודרניסטי ויפהפה, דרך הסינרים התלויים על הקיר שאפשר להרצות שעה וחצי על דברי ימי האריגים שמהם הם עשויים, ועד ל"חוף", חדר ריק שעל רצפתו שטיח

היוצרות במידה רבה. הכותרת עצמה רומזת על כך. בעוד שאצל אביירם המהלך הוא להפוך את האמנות למעין פרויט סייט-ספסיפיק שמשלט על החלל הכה-מוכר ועושה מאמץ לשנות, לעוות, להעלים אותו (שזה מעניין כשלעצמו), כאן ההרגשה היא שהדירה איננה פונדקאית אלא מארחת וולונטרית, שהמבקר נסחף ונמשך לתוכה במסגרת שיטוט (derive, כפי שכינו הסיטואציוניסטים את ההתנהלות האורבנית המשוחררת מכל אלמנט כוחני מכתוב) שאכן מטשטש בהצלחה בין הרגע שבו העיר, החוף, מסתיימים, והדירה, הפנים, מתחילים. כשעבודה אמנותית, במקרה זה אוסף המיצבים המפוררים בחדרי הדיור שהם כסופו של דבר מיצב אחד עשיר בפרטים, מצליחה לגרום את

בין 1936 ל-2021. זהו לונה פארק ניואנסים וצנוע ולא אכזב: מאכזב שאין ולו מיצב אחד בבית שבאמת עוצר נשימה, כי פה הצורך באיזון עדין הופך למלכוד. למרות זאת, השלם עולה על סך חלקיו וכאמור הידיעה שבכל פינה עשוי להגיע בוויית העין שיבושון משמרת אצל הצופה רמת עניין יציבה.

המיצב המרכזי בתערוכה הוא "מיטת שדה", צמד מזרנים פשוטים על גבי ארגזי משקאות מפלסטיק ירוק, שכאילו מגיחה מתוך קבינט/ארון/שידה של סלון בבית סבא וסבתא. בהרהיט התקופתי הוא פיתול הזמן עם 1936, שלתוכו מתאבכים אלמנטים עכשוויים שהשתילו האמנות ואורחיהן. יש שם תקליט שייצרו האמנים האורחים (עירובם הוא כמובן חלק מהקונספט) רוני חג'ג' ואליסיה ליודינשינה שכשמנגבים אותו הוא משמיע את רחשי הבית וסביבתו בעת אחד הסגרים, כלומר רחשים רנדומליים שלא מוסיפים ולא גורעים כסאונד טהור, אבל מאפשרים לצופה מעורבות.

אני נוטה להתעלם בדיווחי כמעט לחלוטין מהתכנים המוצהרים, הכתובים על השלטים שעל הקירות. למשל "סרוויס" במטבח, ששייטת צלחות פורצלן וחימר מעשה ידי אורחת נוספת, יעל גרונר, שעל כל אחת מהן מוטבע איור/לוגו שראיתי על שולחן המשחק המסטורי בחדר אחר (אפילו להירשם ולהגיע במיוחד במטבח להשתתף במשחק). האירורים "נוגעים" לפרקטיקות ביקורתיות של אירוח אמנים בעיר... המטבח כמעבדת מחקר... משמעות המטבח בתכנון המודרני כמגלם את תמצית רעיונות הקדמה כחלק מהיומיום". לא בלתי מעניין, אבל כהסבר אחד מתוך מיליון במיצב זה מאיים להפר את האיזון העדין בין למידה לחוויה ולהוציא אותנו מהזיית השיטוש.

בחזרה ל"מיטת שדה": המראה הכי ללי של המיצב איננו מסעיר כלל וכייל, ואלמנטים מסוימים בו מעצבנים (הרצועה הוורודה שנמתחת ממוטמת כת שעל הארון אל בלוק שמונח על הרצפה ועליו מונח פינג'אן ענתיקה) - אבל ההתעכבות על עשרות הפריטים שמכיל ונושא הקבינט היא לב החזקה. בקיר שליד - רשימת-מצאיי בכייתב יד. האקלקטיות וריכוז האורחים אינם מתרוממים לכדי מכלול "יפה" - אבל אין ברירה אלא לסכם בקלישאה: ההשתתפות (התארחות) היא העיקר. הצופה יוצא עם חשק לחזור ולהוסיף תשורה משלו למארחות. □

ענת ליטוין וסלי קריסטל, "עירוח". אוצרת: סבירנה צגלה. בית ליבלינג מרכז העיר הלבנה (אידלסון 29, תל אביב). א'-ה' 08:00-19:00; ו'-א' 08:00-14:00; שבת 09:00-14:00. עד 31.7